25 Μαΐου 2026

Της (Αγίας) Ελένης Φωκά ανήμερα

/ Γενικά Θέματα / Ειδήσεις και Ανακοινώσεις

Η εμβληματική δασκάλα των κατεχομένων συνεχίζει να φοράει κάθε μέρα μαύρα ρούχα. Ακόμη και τη μέρα της ονομαστικής της γιορτής.

Την Πέμπτη πήρα τηλέφωνο την Ελένη Φωκά, για τη γιορτή της. Δεν το ‘χα στο νου, απλώς -παράξενα πώς- έκανα έναν στιγμιαίο συνειρμό από τη χριστιανική γιορτή που, κυρίως οι μοναχικοί, οι απομακρυσμένοι από τη μάζα άνθρωποι, μετράνε τα κουκιά τους στα τηλεφωνήματα, στα «χρόνια πολλά», στα «να ζήσεις» -δεν θεωρούν τίποτα δεδομένο, δεν είναι τίποτα αυτονόητο, κάθε ευχή δίνει χαρά και ώθηση για κάποιες μέρες, ή για καμιά βδομάδα έστω, πριν απ’ την επιστροφή στη βουβαμάρα.

Η κυρία Φωκά ήταν -όπως πάντα- χαρούμενη. Εγκάρδια. «Να κοπιάσεις!», μου είπε στο τέλος, όπως κάποτε στα χωριά όταν το σπίτι άνοιγε κι η πόρτα ολάνοιχτη περίμενε επιβεβαιώσεις παρουσίας, κέντρο του κόσμου, κέντρο περαστικών και φίλων, κέντρο μπορεί υπερβολών. Τη ρώτησα 2-3 φορές «είστε σίγουρα καλά; Χρειάζεστε κάτι;» – επέμεινα. Θα ξαφνιαζόμουν αν άκουγα κάτι διαφορετικό από το «όλα είναι πολύ καλά, δόξα τω θεώ» – ήταν πάντα θέμα αξιοπρέπειας για την εμβληματική δασκάλα να αποκρύπτει αλήθειες και να μένουν μόνο υποθετικές οι λέξεις σε ό,τι διαφορετικό αντίκριζες μέσα στο μικρό της σπίτι του συνοικισμού με

τη γεμάτη από μυρωδιές αυλή, από όσους είχαν την καλοσύνη και της έφερναν για τον κήπο της -απ' τους περιπάτους τους στην Καρπασία-, ανθούς, βασιλικούς και γιασεμιά: δυο πολυθρόνες, ένα τραπέζι, απαραίτητα κατσαρολικά, εικόνες αγίων, ένα κρεββάτι, μια τηλεόραση και μερικές ακόμη μικροσυσκευές για μαγείρεμα. Λιτά. Απαραίτητα.

Δεν μιλήσαμε ποτέ για μοναξιές με τη δασκάλα – καταλάβαινα. Δεν μιλήσαμε ποτέ για απελπισία – καταλάβαινα. Δεν μιλήσαμε ποτέ για αδικίες – καταλάβαινα. Δεν μιλήσαμε ποτέ για παραγκωνισμό και φωτογραφικούς χειροκροτητές-επαίτες του ηρωισμού της που όταν έσβησαν για πάντα τα παχιά λόγια, χορτασμένοι γυρνούσαν στο λαγούμι τους για τα επόμενα «ωσαννά» – καταλάβαινα, καταλάβαινε, ανείπωτα όλα ανέκαθεν. Παράπονο κανένα η δασκάλα. «Να 'ναι όλος ο κόσμος καλά!», μου ξανάπε γενναιόδωρα.

Αναρωτήθηκα πολλές φορές τι μας κάνει τόσο πολύ να ξεχνάμε: η αμορφωσιά, το απαίδευτό μας ριζικό, η φυσική μας αγένεια, τα trendy νέα που κάνουν τ' άλλα, τις βασικές αλφαβήτες της ζωής μας, να μοιάζουν αναχρονιστικά; Έλεγα τις προάλλες σε κάποιο δημοσιογράφο «ξέρεις πόσα ωραία μυστικά έχει η Κύπρος, πόσους ανθρώπους σιωπηλούς που περιμένουν ένα τηλεφώνημα για να ξεδιπλώσουν δημόσια ό,τι πιο πολύτιμο αισθάνονται πως αποσιώπησαν στα κλειδωμένα τους ντουλάπια πεπεισμένοι πως δεν ενδιαφέρει πια κανέναν τίποτα σ' αυτό τον τόπο που φρικάρει με την ιστορία, σα να 'ναι κακό να γρατζουνάς τα παλιά μας τραύματα, σαν χτικιό;».

Συμφώνησε. Αλλά δεν είναι εύκολα τα σκοτεινά πεδία. «Ποιον ενδιαφέρουν, πού τον θυμήθηκες;». Κι έτσι, εφησυχασμένοι τσάτρα πάτρα από ό,τι προηγήθηκε, βγάλαμε εύκολα τα κτήνη απ' τις σπηλιές χασκογελώντας, σα να κοιτάμε αγγελάκια αντί για τέρατα, απαλλαγμένοι απ' την μνήμη, απαλλαγμένοι απ' το αίμα.

Ο Μάιος είναι πάντα ένας δύσκολος μήνας, οι μέρες πριν από τους καύσωνες του Καλοκαιριού κολλάνε σαν βδέλλες στις ασήμαντές μας ζωούλες. Αυτός ο Μάιος είναι δυσκολότερος- περισσότερη ένταση, μεγαλύτερες αντιπαραθέσεις, ένας κόσμος κι ένας πλανήτης που έχει γεμίσει από αφαιρέσεις· από αυτό που ήμασταν, που θα έπρεπε να είμαστε και σ' αυτό που καταντήσαμε ως συνάνθρωποι.

Αλλά, ξέρετε, όταν η φωνή της κυρίας Φωκά, αυτής της ηρωίδας Ελένης, μπαίνει στ’ αφτί βάζοντας μπετά στις σταθερές και σε ό,τι πιο καθαρό απέμεινε απ’ τα καθημερινά φάσκελα, καταλαβαίνεις πως δεν πρέπει να μυξοκλαίγεσαι για τα περιττά, για τα ήδη νεκρά – μα, να αγωνίζεσαι εφ’ όρου ζωής για τα ιεραρχικά ανώτατα... Όπως εκείνη!

«Όταν εξεκίνησα να διδάσκω στο σχολείο είχα 74 μαθητές. Όταν με εφύαν, με τον τρόπο που έγινε, το ’97 -την ημέρα του Αγίου Συνεσίου, 26 Μαΐου του 1997, σημαδιακό-, οι μαθητές μου ήταν μοναχά 6. Αυτά τα μωρά ήταν οι δάσκαλοί μου τζιαι εγώ ήμουν η μαθήτριά τους. Τούτοι ήταν οι ρόλοι. Έπαιρνα δύναμη που τη

δύναμη τούτων των μωρών για να μπορώ και εγώ η ίδια να υπομένω όσα κακά εγίνονταν από τους Τούρκους. Είχα την έγνοια τους. Όταν έπρεπε να πάσιν στην τουαλέτα η οποία ήταν έξω που το σχολείο, για να μεν τα προπηλακίσουν τα μωρά των εποίκων τα έστελνα δύο- δύο και εστέκουμουν στην πόρτα μέχρι να επιστρέψουν, να μεν τους κάμουν κανένα κακό, να μεν τα περιπαίξουν, να μεν τα δέρουν. Όταν εμπαίναμεν το πρωί στην τάξη και εβρίσκαμε κρεμασμένες στην πόρτα νάιλον σακούλες με αφοδεύματα, εγώ τους έλεγα “δεν είναι τίποτε” και τα εξαφάνιζα για να μεν πληγώνουνται. Ελέγαν μου τα μωρά: “Κυρία, μήπως πρέπει να πάμε τζιαι εμείς στις ελεύθερες περιοχές;». Και τους απαντούσα: “Αφού είμαστε στες ελεύθερες περιοχές! Δαμέ εν η ελευθερία!”».

«Άξιζε κυρία Φωκά; Άξιζε όλο αυτό;». «Εγώ αγάπησα τον άνθρωπο, υπηρετώ τον άνθρωπο και όσο ζω αυτό θα κάμνω στη ζωή μου. Επροσπάθησα! Το τέλειον, όμως, δεν το φτάνει κανένας. Ό,τι έκαμνα δεν το έκαμνα για να μου πουν “ευχαριστώ”! Εγώ έπραττα τα πάντα που την ψυσιή μου για τον τόπο μου. Για τους ανθρώπους. Για τους μαθητές μου».

Αχ, κυρία Φωκά μου. Αχ! Δυο γεμάτες χούφτες νερό είναι πολύ λίγες για να ξεπλύνουν τις παλιές και τις καινούργιες μας ντροπές. Και σαν πίσσα κολλημένη καλά στο σώμα μας, καμία ψήφος δεν πρόκειται να μας αναβαπτίσει σήμερα.

Ας είχαμε τουλάχιστον τον νου σου, το ελάχιστο των εμπειριών σου και τη βαθιά ενσυναίσθησή σου, πριν τη ρίξουμε μέσα στην κάλπη επιλέγοντας.

Ελεύθερα, 24.05.2026

philenews.com